

YAPISINA GÖRE EYLEMLER

1- BASİT EYLEMLER:

Yapım eki almamış, kök durumundaki eylemlerdir. oku-, otur-, yap-, koş-, yüz-....

Bu tür fiil kökleri cümlede işleve geçmek için şahıs ve zaman ekleri alır. Şahıs ve zaman ekleri fiil çekim eklerinden olduğu için bu ekleri alan eylemler basit yapıdadır.

ÖRNEK

Bugün oraya gideceğim. Gideceğim eylemi git- fiil köküne –ecek zaman ve –m şahıs ekini alarak çekimli eylem olmuştur. Şahıs ve zaman ekleri çekim eki olduğundan –gideceğim çekimli eylemi basittir.

2- TÜREMİŞ EYLEMLER:

Basit durumdaki köklere yapım eki getirilerek türemiş eylemler elde edilir.

a) fiil kökü+fiilden fiil yapma eki

b) isim kökü+isimden fiil yapma eki Bu iki ekle türemiş eylem oluşturulur.

ÖRNEK

Öğretmen çok hızlı koşturdu. Koşturdu= koş- tur- du

koş=fiil kökü
tur=fiilden fiil yapma eki
du=geçmiş zaman eki

ÖRNEK:

Çocuk numarayı tuşladı. Tuşladı= tuş-la-dı

tuş=isim kökü
la=isimden fiil yapma eki
dı=geçmiş zaman eki

3-BİRLEŞİK EYLEMLER:

a) Yardımcı eylemlerle oluşturulan birleşik eylemler.

Etmek, olmak, yapmak,kılmak...

ÖRNEK:

Namaz kıldım.

Çocuk kör oldu.

Belgeyi yok ettim

b)İki ayrı fiilden oluşan birleşik fiiller

ÖRNEK:

Derdini anlatabildi.

Anlatabildi= anlat-a-bil-di

anlat= fiil kökü

Şaşkınlıktan donakaldı.

a=yeterlik fiili

Bakakaldık.

bil=fiil

di=geçmiş zaman

c) DEYİMLEŞMİŞ BİRLEŞİK FİİLLER:

Duyunca ağzım açık kaldı.

Çocuk ağzına geleni söyledi